

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Iudex Laicus

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

re brachium rare contra suos reos brachium sæcula-
 re pro executione suæ sententiæ. Nec
 antequam ad teneatur præmittere censuras, & tunc
 censuras de- brachium petere, cum censura non pro-
 veniat, derunt: quia omnia jura dicunt posse
 illos implorare brachium sæculare, si ne-
 cesse fuerit, si opus fuerit. Ita Moneta de
 jud. cons. cap. 8. num. 768. & alii contra
 Covarruviam pract. 99. cap. 10. num. 1.
 Ad cap. de off. ordin. cap. delicto. de sen-
 tent. excommun. in 6. & cap. cum ab ho-
 mine. de jud. respondetur, quod non pro-
 cedunt in proprio casu. Vel melius, quod
 postea correctæ fuerunt, præsertim per
 Tridentinum sess. 15. c. 5. & sess. 25. cap. 3.
 de reform. Nota etiam cum Barbosa. col-
 lect. tom. 2. lib. 6. tit. 26. cap. 2. num. 8. quod
 si iudex laicus brachium præstare ne-
 gligat, cogi potest ab Ecclesiastico per
 excommunicationem. part. 1. tract. 2. re-
 solutione 121.

20. An iudex Ecclesiasticus excom-
 municatus validè excommunicet. Vide
 verb. Excommunicationis, n. 51.

IUDEX LAICVS.

Iudex laicus non potest se intro-
 mittere in causis Ec-
 clesiasticis, vel Ecclesia-
 sticorum. Ex quocumque
 prætextu.

1.† Iudex laicus non potest se intro-
 mittere in causis Ecclesiasticis,
 vel Ecclesiasticorum, & hoc sub pœna
 excommunicationis lata in Bulla Cœ-
 næ Domini. Nec excusatur prætextu,
 quod non sit in sua Provincia accepta-
 ta. Vide verb. Lex. Neque consuetudine,
 contraria quantumcumque immemo-
 rabili. Neque etiam excusatur ex tole-
 rantia Summi Pontificis: quia simplex
 tolerantia, saltem dum superior commo-
 dè obstat non potest, non inducit pri-
 vilegium, ex cap. Cum jam dudum, de
 præbend. Adde, quod non potest allegari
 tolerantia, cum Bulla Cœnæ excludat
 omnes prætextus. Ita Bonacina in Bull.
 Cœn. tom. 3. disput. 1. q. 15. punct. 4. §. 1. n. 5.
 Vide verb. Consuetudo à n. 2. † part. 7. tra.
 resolut. 18.

Et in primis non potest punire
 Cleri- 2. Igitur in primis non potest punire
 stes Ecclesiasticos, impediētes, aut refi-
 stentes jurisdictioni laicali: quia sunt

exempti ab ejus jurisdictione, etiam cum ejus ju-
 quoad bona; nam bona gaudent privile-
 legio personæ. Unde neque punire eos
 potest pœna pecuniaria; præsertim, quod
 impediētem.
 talis pœna applicari deberet fisco, unde
 causa esset criminalis ex gloss. in l. 3. ff. de
 sepult. violat. quam cum Ecclesiasticis ex
 Bulla Cœnæ non potest cognoscere. Ita
 Megalus in 3 part. lib. 3. cap. 11. numer.
 23. contra Bobadillam. tom. 1. lib. 2. cap.
 18. numer. 84 part. 4. tractat. 1. resolutio-
 ne 79.

3. Et multò minùs punire potest eos, Reverentia
 quod reverentiæ signa non illi exhibue-
 rint, aut coram ipso deliquerint. Ita et-
 iam Megalus ibi. lib. 3. cap. 11. numer. 35. con-
 tra Bobadillam ibid. numer. 89. part. 5. tr. 1.
 exhibentem.
 pejerantem.
 resolutione 56 part. 1. tractat. 2. resolutione
 26. Nec si coram ipso pejeraverint, licet
 Ecclesiasticus possit punire laicum cor-
 ram se pejerantem: quia laicus ratione
 perjurii sit subditus Ecclesiastico, mi-
 nimè verò Clericus laico. Ita Afflic-
 ctus decis. 219. Ap. verò talis Clericus
 puniri possit à suo Prælato, vide Ric-
 cium tractat. 4. decis. 81. part. 3. tractat. 1.
 resolutione 60.

4. Item nec punire potest aliquo Crimen laicæ
 modo Clericos, vel alios Ecclesiasti-
 cos crimen laicæ majestatis committen-
 tes. Ita declaravit Clemens VIII. in
 quadam rebellione Regni Neapolis.
 Unde ibi ait Genventis hunc casum
 esse decisum, & contrariam constitu-
 tionem, quæ extabat à Principe laico,
 nullius esse roboris. Nec obstat quan-
 tumvis antiqua consuetudo, quia juris-
 dictio Ecclesiastica non potest cadere
 in laicum. Ita Belletus part. 1. titul. 3. §.
 1. numer. 4. & DD. communiter con-
 tra Ramirez de leg. reg. §. 27. numer. 11.
 qui cautè legendus est. part. 1. tractat.
 2. resolut. 20. & part. 3. tractat. 1. resolutio-
 ne 30.

5. Rursus non potest iudex lai-
 cus, punire Clericum delinquentem
 in officio seculari. Quia Bulla Cœ-
 næ loquitur universaliter, & excipit
 solum casus in jure expressos, exceptio
 verò firmat regulam in non exceptis.
 Et quamvis Clericus talia officia assu-
 mendo

mendo delinquit non tamen amittit privilegium fori. Ita post multos, novissime Squillante de priv. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 87. contra Perciram de manu reg. part. 2. cap. 8. num. 4. & alios. Et ita testatur Grassus de eff. Cler. eff. 1. num. 3. observatum in hoc Regno cum quodam Equite Ierosolymitano Capitano Calatajeronis. part. 1. tractat. 2. resolutione 19. & part. 4. tractat. 1. resolutione 39.

Etiā af- 6 Item non potest punire Clericum **assinum** assassinum notorium, nisi post sententiam iudicis Ecclesiastici declaratoriam criminis. Quod etiam dicendum est de Clerico incorrigibili, ut habetur expressè in Bulla Clement. VIII. dat. Romæ 18. Decembr. 1591. Et de Clerico Sodomita notorio, ut docet Cevallos part. 2. quest. 94. artic. 4. Nam in his omnibus casibus requiritur iudicis Ecclesiastici declaratio, depositio, & brachio seculari traditio. Ita Bonacina de leg. disputat. 10. quest. 2. punct. 1. §. 4. num. 8. & alii contra Gasiam de nob. gl. quest. numero 19. & Grassium part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 15. cautè legendos part. 1. tr. 2. resolutione 52.

Etiā si iudex Ecclesiasticus non procedat. 7 Quæ omnia procedunt etiam in casu, quo iudex Ecclesiasticus Clericum punire negligeret; nam talis defectus non tribuit ipsi auctoritatem, cum sit iudice Ecclesiastico inferior. Ita definitum est in cap. qualiter, & quando, de iudicis, & alibi: Et ita docet Bonacina in Bull. Cœn. disputat. 1. quest. 15. punct. 4. §. 4. num. 10. & communiter Canonistæ contra Bobadillam tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 9. Neque obstat quæ cap. Filiis, vel nepotibus 7. quest. 7. nam correctum fuit per cap. qualiter cit. ab Innocentio III. ut docet Bonacina, vel per cap. si quis cum Clerico §. si quis autem pecuniaria, ut docet Duardus in Bull. Cœn. lib. 2. can. 14. quest. 8. num. 8. Vel in eo casu speciali dicitur implorari posse Rex, non tanquam iudex, sed tanquam patronus, ut roget Prælatum pro executione iustitiæ. Ita Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14. & alii contra Olibanum de iure fisci cap. 13. numero 31. particul. 1. tractat. 2. resolutione Summa Diana.

tionis 15. part. 3. tractat. 1. resol. 25. & p. 4. tr. 1. ref. 80.

8 Igitur, si iudex Ecclesiasticus non condempnet Clericum in pœnam legis laicalis contra contravenientes pragmatice, quam ex lege tantum directiva servare tenetur, non poterit iudex laicus talem pœnam exigere, ut improbabiliter docuit Mexia in prag. taxe panis concl. 5. num. 71. Cum præsertim iudex Ecclesiasticus neque debeat in tali casu eandem pœnam exigere à Clericis, quæ laicis imposita est, ut docet Vasquez in part. 2. tom. 2. disput. 167. cap. 4. Imò ait Surdus conf. 301. num. 38. in simili casu, Clericum non esse plectendum à iudice Ecclesiastico pœna temporalis, si lex Ecclesiastica non accessit. part. 4. tractat. 1. resol. 29. & ex parte etiam part. 3. tr. 1. ref. 28. in fine.

9 An verò in aliquo gravi casu, in quo periculum esset in mora, & Summus Pontifex adiri non posset, possit Princeps secularis Clericos punire, vel in alio defectu iustitiæ Ecclesiasticæ eos private bonis à se collatis, vide sub verbo, Rex, & Princeps secularis.

10 Contra autem iudex Ecclesiasticus potest se intromittere in causis secularibus in defectu iustitiæ secularis, ut dictum est supra verb. Iudex Ecclesiasticus, num. 17.

11 Ut ergo Clericus amittat privilegium fori, requiritur primò, ut incedat sine habitu & tonsura. Secundò, ut plura delicta committat. Tertio, ut in enormitatibus comprehendatur. Ita Barbosa tom. 2. lib. 5. tit. 9. cap. 1. num. 2. 3. 4. Si verò aliqua ex his conditionibus deficit, non potest iudex laicus se intromittere. Ita Cevallos de cogn. per viam violent. part. 1. questione 76. num. 6. & DD. communiter contra Bobadillam, qui tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 95. & 96. contrariam sententiam docet in casu, quo delictum Clerici esset Reipublicæ adeò periculosum, ut primum esset illum punire. Quæ quidem sententia, præsertim si agatur de Clerico in sacris constituto, prorsus exterminari debet à Tribunalibus. part. 4. tract. 2. ref. 24. An etiam

Qui non debet Clericis conveniuntur iuris laicorum, ad que tenentur solum directivè, exigere pœnam laicis impositam.

Quæ requiruntur ad hoc, ut Clericus amittat privilegium fori

precedere debeat rina monitio. Vide
verb. Clericus, n. 6.

Iudex lai-
cus non po-
test punire
Clericum
de delicto
commissio
in saeculo.

Etiamsi
ad vitan-
dum foris
laicale as-
sumpserit
Clericatu.

12 Item iudex laicus non potest punire Clericum pro delicto commissio ante Clericatum. Et videtur non potest punire notarium effectum Clericum pro falso instrumentum antea confecto. Ita Grassus de off. Cler. eff. 3. n. 18. part. 4. tract. 1. resolut. 84. Et multo minus, si exul sit Clericus, & postea exilium frangit, quia hoc delictum committitur in Clericatu. Ita Marius resolut. quod. 6. 129. num. 2. ibid. res. 22.

13 Sed quid, si talis habitum assumpserit fraudem Curiae, ut scilicet se subtraheret a seculari potestate? In hoc casu Molina tom. 4. tractat. 3. disput. 49. num. 21. & D.D. communiter, affirmant a iudice laico puniri posse. Sed Bonacina de leg. disputat. 70. quest. 2. punct. 1. §. 1. numero 6. negat & videtur ita decisum h. qui cum uno, §. reus ff. de re militari, ubi habetur, quod reus capitalis criminis accusatus, si efficiatur miles, a iudice militum puniri debet, quod priori iuri procedere debet in Clericatu, in quo quis caelesti militia se accipit. Pro hac enim sententia facit Tridentinum sess. 23. cap. 4. ubi prohibens Episcopis ordinare eos, qui ut fugiant iudicium seculare, Ordines suscipiant, videtur docere, quod si fraude Ordines suscipiant, acquirat privilegium fori. Et maior etiam est ratio in hoc, quam in eo, qui ad Ecclesiam confugit. Nec obstat, quod ex hoc multi Clericatum suscipere ad vitandum iudicium seculare in delictis commissis. Nam Episcoporum diligentia id non permittit. Adverte etiam, quod stando in prima sententia, illius auctores non volent puniri posse poena corporali, sed tantum pecuniaria, Ita Cenedo collect. tur. can. pars. 2. collect. 3. num. 13. Sed hoc etiam displicet Genuesi cap. 8. num. 5. quia, ut supra dictum est, bona personarum exemptarum exempta etiam sunt. pars 1. tractat. 2. resolut. 27. Et stando in eadem sententia, neganti incumbit probare, statum Clericalem assumptam fuisse in fraudem Curiae,

quod quomodo probetur, vide Mascardum tom. 2. cons. 315. Quod si dicat, illum suscepisse iuramentum, standum esse eius iuramento, tenet Rodriguez in Comp. resolut. 101. num. 9. licet negat Fatinae de Inquis. quest. 3. numero 214. resolut. 167. cit. in fine.

14 Idem dicendum est de eo, qui post delictum commissum Religionem nomenque ingreditur. Nam is non potest a iudice laico puniri poena corporali, etiamsi ingressus sit in fraudem legis. Ita Vecchius disputat. 1. dub. 12. num. 20. In d. Marcha de iurisd. part. 4. controver. 2. cas. 121. num. 22. docet, neque in bonis poenari posse; Bullam vero Sixti V. contrarium determinantem moderatam esse a Clemente VIII. par. 4. tract. 1. res. 95 & antea in par. 3. et. res. 73.

15 An vero iudex laicus punire possit novitios habitum Religionis dimittentes, vel Patres Societatis a Societate eiectiones, pro delicto in Religionem commissio? Affirmat Molina de iust. tom. 4. tractat. 3. disput. 40. num. 24. Sed negandum est, cum Bonacina de leg. disputat. 10. quest. 2. puncta. §. 2. num. 5. quia confederatus est status, in quo quis delictum commisit. Et sic testatur Grammaticus de sac. 10. num. 3. practicum esse Neapoli in causa cuiusdam Clerici, qui Clericatu dimisso a iuramentum duxit. pars 1. tractat. 1. res. 34.

16 Potest autem iudex laicus in aliquibus casibus capere Clericum, ut suo superiori praeiudicet, nimirum in flagranti delicto in reatum aut euntem in delictum, si praesumat fugam, & a proprio Praelato non potuerit impetrari mandatum. Et hoc non titulo iustitiae, ut constat ex cap. cum non ab homine, de iudic. c. 6. sed ex tacita voluntate Praelatorum, vel quia tunc a iure praesumitur talis licentia cuilibet concessa ex l. raptores, de Episc. & Cler. Sed in tali casu secundum communem opinionem apud Fatinae quest. 8. num. 118. contra Villadiego polis cas. 5. num. 60. nequit illam in suis carceribus detinere ultra viginti horas. In d. Palascom. 2. disput. 7. punct. 6. num. 14. neque hoc tempus

Deo puni-
re novitios
post habitum
dimissum
pro delicto
in Religio-
ne commis-

Potest ta-
men capere
Clericum
in flagran-
ti delicto
inveniens
Autem
tem ad ac-
tingenda
ut praesen-
ter Prae-
to infra vi-
ginti ho-
ras.

Index laicus.

concedit si statim presentare potest. Et
de G. affus eff. Cler. off. 1. num. 157. docet.
quod si statim iudici non presentat,
incidit in excommunicationem.
Atsergo est periculosa pars. 2. tractat. 1.
resol. 12. & recitative in pars. 1. tra-
ctat. 2. resol. 11. & quoad detentio-
nem in carcere vide ibid. ref. 12. in fine, & par. 4.
tr. 1. ref. 85.

Secundum
spoliare
illum ar-
matus prohi-
bitus.

17 Item non potest per suos ministros
spoliare Clericum armis prohibitis,
quia Clerici ad servanda ista iura laicalia
cogendi sunt a iudice Ecclesiastico. Et
armorum spoliatio, violentiam conti-
net, & rationem poenae, quae Clerico
per secularem propter auctoritatem in-
firmam non potest. Et hoc verum est,
etiam si armorum usus esset in pericu-
lous Republicae, ut neque dampneret
republica. Neque dicitur cum Valquez
in parte 2. tom. 2. disputat. 107. cap. 4. num. 31.
tales ministros non indicere poenam le-
gis, sed impedire transgressionem. Nam,
ut notat Salas de leg. quest. 90. tractat. 14.
disputat. 14. sect. 9. id quoque iudici Ecce-
siastico competit. Unde Episcopus (quod
approbat Bonacina in Bull. Can. disputat.
1. quest. 6. punct. 5. num. 27.) solent dare
licentiam bivivatis laicis, ut si Cleri-
cum nocturno inveniant cum armis prohi-
bitis ad se deducant, & sic impediunt
tiras, & legis transgressionem. Adde,
quod ad impediendum, &c. non debe-
rent tollere arma absolute, quod est
periculum fugere: sed tollere pro tunc,
& poltea aut ipse aut suo Praelato testi-
ficare. Ita Palud. tom. 1. tractat. 3. dispu-
tat. 1. punct. 4. §. 6. numero 9. Quid-
quid Cucchius ad leg. Federici cap. 15.
not. 12. num. 2. contradicat. part. 1. tract. 1.
resol. 10. & 12. part. 2. tract. 1. resol. 28.
part. 3. tractat. 1. resol. 10. & par. 5. tract. 1.
resol. 4.

Canibus
aribus,
&c.
Si inveni-
tus in veni-
tione pro-
hibita.

18 In quibus argue contra Ortiz
cap. 4. sum. num. 9. non posse iudicem
laicum expoliare Clericum canibus, a
ribus, &c. in veniunt in venatione pro-
hibita. Et contra Bobadillam tom. 1. lib. 2.
cap. 18. num. 11. non posse expoliare ali-
qua veste regia, pragmatica prohibi-
tam inter contra Cucchium ad l. Jacobi,

cap. 18. numero 71. & alibi. & Peregrinam
de manuteg. parte 2. cap. 39. num. 13. non
posse privare frumento, vel oleo vendi-
tioni: exposito contra pragmaticam, &
illos poena pecuniaria punire. Imo in
his casibus docet Suarez de leg. lib. 3. cap.
34. numero 17. maiorem coactionem effi-
ci, exigendo a Clerico poenam a lege
impositam absque alia controversia iud-
iciali Argumentor enim. Quo iure ca-
dent in commissum talia Clerici bona?
Certe propterea, quia in venta sunt con-
tra pragmaticam laicalem. Ergo hoc
est in se illi poenam, quam saepius
diximus a iudice laico inferri non posse
Clerico, etiam quoad bona. parte 1. tra-
ctat. 2. resol. 10. & 72. parte 3. tractat. 1.
resol. 12. §. 5. Unde his, & resolutione
in parte 4. tractat. 1. resol. 8. & part. 5. tract. 1.
resol. 6.

19 Obquam etiam rationem non
potest iudex laicus procedere contra a-
nimalia Clericorum in alienis pascuis
reperita, quia haec etiam exempta sunt.
Adde, quod cum ipsa incapacia fiat po-
na Argument. cap. 2. sententia caderet in
personam. Ita Sanchez in opus. tom. 2.
lib. 5. cap. vnic. dub. 31. numero 2. contra
Peregrinam ubi supra num. 8. 9. 11. & alios
part. 4. tractat. 1. resolutione 72. & obiter
in resolutione 8. §. Nota etiam hic. Et
dubitanter olim in part. 1. tractat. 2. reso-
lutione 27.

Nec proce-
dere con-
tra ipsius
animalia
in alienis
pascuis re-
perita.

20 Petes hic. Quid si Iudex laicus
inveniat quem delinquentem in habitu
laicali, & dubitet de Clericali? Respon-
do, posse a iudice laico capi, & in suis
carceribus detineri, quousque declara-
tur Clericus, sed interim a causae cogna-
tione supercedendum. Si vero esset
fama publica, quod esset Clericus, ista
sunt dignitendum esse ad Ecclesiasti-
cum. Quomodo probetur Clericatus,
vide Bellestram de iur. Cler. part. 1. tit. 3. §. 4.
num. 10. Quanam veltes censenda sint
Clericales, vide Bonacina de leg. dispu-
tat. 10. quest. 1. punct. 1. §. 4. num. 17. & nos
supra verb. Clericus num. 6. Porro cogna-
tio Clericatus & habitus ad iudicem Ecclési-
asticum spectat, ex cap. si iudex
laicus, de jansant. excomm. in 6. (Sicut et-

Clericus
in delicto
comprehen-
sus sine ha-
bitu, deti-
neri potest
in carceri-
bus facu-
laribus
donec de-
claratur
esse Cleri-
cus.

A iudice
Ecclési-
astico.

iam bigamiae cap. si iudex. part. 4. tractat. 1. resolutione 71.) Nam licet cognitio de habitu sit cognitio facti, est tamen cognitio facti spiritualis, h. Ordinis. Et praeterea, sicut Episcopo incumbit Clericorum habitum praescribere, ita ad illum spectat cognoscere, an praescriptum deferant. Ita DD. communiter cum Molina de iust. tom. 3. disputat. 49. num. 11. contra Pereiram de man. reg. par. 2. cap. 44. numero 3. Quod etiam tenuit Sacra Rota Romana de cas. 202. de sentent. excomm. in noviss. & declaravit Sacra Congregatio Cardinalium die 11. Iulii 1595. Quod si alicubi contrarium servatur, ait Barbosa collect. tom. 3. lib. 5. tit.

Tunc enim tenetur illum sine dedecore dimittere infra 20. horas.

Non potest tamen occidere procellare, ut mittat procellum in dicitur com- petenti.

11. cap. 12. numero 3. tribuendum esse speciali Summi Pontificis privilegio, quod an adsit, videant illi ad quos spectat. Vbi vero iudex Ecclesiasticus declaraverit reum esse Clericum, iudex laicus teneatur infra viginti horas illum dimittere sine ipsius dedecore. Alias incurrit poenam excommunicationis. part. 1. tractat. 2. resolutione 28. part. 3. tractat. 1. resolutione 15. & 63. & part. 4. tractat. 1. resolut. 5.

21. Item nec potest pro quocumque delicto processare clericum, animo intendendi processum ad iudicem Ecclesiasticum, nam quamvis hoc, in rigore loquendo, non sit processare: est tamen se intromittere aliquo pacto in causis Ecclesiasticorum, quod est contra eorum libertatem. Ita Bonacina in Bull. Coen. tom. 3. disputat. 1. quast. 20. punct. 2. numero 7. contra Duardum ibid. can. 15. quast. 5. numero 2. & Grassium part. 1. lib. 4. cap. 18. numero 137. Limitat nostram sententiam Riccius tractat. 4. resolutione 460. num. 5. nisi iudex Ecclesiasticus non posset facile adiri, & periculum esset in mora. Sed hic casus est metaphysicus, & id est a nostra sententia nunquam recedendum. Quod si Clericus & laicus conveniant in eodem delicto, iudex laicus si recipere posset dicta testimia, quatenus faciunt contra laicum, & dicta contra Clericum non iudicialiter, sed solum verbaliter, ut Praelato denunciaret. Ita Filiucius tom. 1. tract. 10. cap. 11.

num. 312. part. 1. tr. 2. res. 53. & part. 3. tra. 1. res. 52.

22. Praeterea non potest iudex laicus cogere Clericos ad reparandam viam ante domum suam. Aut ad illam mundandam. Aut destruendam domum ruinofam, ne aliis noceat. Aut ad extirpandas locustas de suo agro ad communem utilitatem. Sed in his, & similibus casibus cogi debet a iudice Ecclesiastico. Ita Sanchez opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 9. & alii contra Mexiam in prag. taxapans. concl. 5. num. 44. & 70. part. 1. tract. 2. res. 76. & ex parte etiam in part. 4. tractat. 1. resolut. 8. in fine. Similiter nec potest iudex laicus cogere Clericos, etiam coniugatos, ut vendant frumenta tempore carestiae, aut eos alstringere ad revelationem faciendam. Neque ad suas ordinationes exequendas tempore pestis latas pro bono publico. Sed hoc utrumque fieri debet per Ecclesiasticum. Ita Caballus cent. 1. cas. 9. n. 10. p. 1. tr. 2. res. 9. & p. 4. tractat. 1. res. 87.

Item non potest illam cogere ad reparandam, vel mundandam viam ante domum suam.

Ad destruendam domum ruinofam.

Ad extirpandas de suo agro locustas &c. Ad vendenda, vel revelanda frumenta tempore carestiae.

23. Item non potest cogere Clericum, qui spoliavit laicum sua possessione, ad illam restituendam, etiam extrajudicialiter & via defensionis. Sed hoc ad iudicem Ecclesiasticum spectat. Ita Afflictus de cas. 83. & alii contra Bobadillam tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 193. parte 4. tractat. 1. resolut. 74. Item Surdus lib. 3. conf. 396. numero 33. & aliis affirmant contra Bobadillam ubi sup. cap. 18. num. 170. & alios, non posse iudicem laicum cogere Clericum depositarium ad restituendum depositum, etiam si se obligavit illud restituere in eius Tribunali. Quamvis declarare possit, quod teneatur restituere, secundum Martham de iuris. part. 4. cont. 2. cas. 104. n. 9. p. 1. tract. 2. res. 22.

Ad restituendam laico possessionem vi ereptam.

Ad restituendum depositum. Et similia.

24. Causa Clericorum, qui haeredes sunt alicuius secularis, saltem si sit ante eius mortem incepta, secundum dis. laici in. Heviam Cur. Philip. part. 1. s. 3. numer. 20. cepta coram & alios apud ipsum, iudicari potest per laico possessionem iudicem laicum, nam Clericus ratione hereditatis laicalis subicitur foro laicorum Ecclesiastico. Sed Bonacina de leg. disputat. 10. quast.

quasi. 2. punct. 1. §. 1. num. 25. & alij negant, & talem licet prosequendam docent coram Ecclesiastico: quia eadem ratio exemptionis militat, siue lis incepta sit, siue non. Et alioqui multa sequerentur incommoda. Nam si laicus sententiam in hoc casu contra Clericum ferret, hæc exequenda foret per Ecclesiasticum, qui cum ipse non sit subditus, non teneretur dictam sententiam exequi. Hæc sententia magis placet. Contra verò, vt diximus, lis incepta coram Ecclesiastico; continuari debet contra laicum hæredem Clerici coram ipso. *part. 3. tractat. 1. resolutione 21. & recitantes olim. part. 1. tract. 2. resolutione 25.*

Laicus enim nec potest citare Clericum creditorem vt assistat inueniario si voluerit.

25 Quando fit inuentarium, citari debent omnes creditores & legatarij de quorum præiudicio agitur. Et aliqui docent; posse iudicem laicum citare Clericum creditorem per edictum, aut specialiter, cum illa conditione, si sua prauerit interesse, quia, cum hæc citatio non cogat ad comparandum, non est proprie actus iurisdictionalis. Ita Ceuallos *de cogn. per viam viol. part. 2. quest. 78. num. 3* Sed Duardus in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. quest. 11. num. 50.* & alij id negant, quoniam tales citationes exorbitant a iure communi. *part. 1. tractat. 2. resolutione 21.*

Vel exhibeat iura sua quando debitor vult ce dere bona. Aut ex creditore con sensu petere dilataonẽ.

26 Quando item debitor petit dilataonẽ ex consensu maioris partis creditorum, vel beneficio cessionis bonorum vult gaudere, docet Ceuallos *ubi dere bona. supra, quest. 72. num. 3.* posse iudicem laicum citare Clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, quia hoc fit in ipsius utilitatem, ne reliquis creditoribus recuperantibus sua debita, ipse suum amittat, vnde non præiudicat libertati Ecclesiasticæ. Sed hoc quoque faciendum esse ab Ecclesiastico, docet Duardus *ubi supra num. 3.* nisi debitor detineretur in carceribus ad instantiam Clerici creditoris; nam tunc per viam reconuentionis petere possit contra Clericum, admitti ad beneficium cessionis, *part. 1. tractat. 2. resolutione 23.*

An iudex laicus cog-

27 Clericus in feudalibus secundum Suarez *de immu. lib. 4. cap. 14. num. 12,*

conueniri potest coram iudice laico; quia iudicio domini feudi non subicitur Ecclesiasticus, sed tanquam Comes, Dux &c. Sed hoc Squillate *de priuil. Cler. cap. 7. dub. 14. nu. 105.* verò putat, si agatur de proprietate. Minimè verò, si iudicio possessorio impetitur *part. 3. tractat. 1. resolut. 59* Nec conueniri potest pro executione instrumenti guarentigati tempore, quo erat laicus. Ita contra Franchum *decij. 656* Martius *resol. quotid. cap. 189. num. 8.* asserens, ita decisum esse in Sædro Consilio Neapolitano *part. 4. tr. 1. resolutione 23.* Item non potest Clericus conueniri coram iudice laico pro solutione gabellæ, in casu, quo tenetur illam soluere. Ita Squillante *de priuil. Cler. cap. 8. dub. 1. num. 33.* contra Gutierrez *de gabell. lib. 7. quest. 94. part. 1. tract. 2. resolutione 42.* & *part. 3. tractat. 1. resolut. 44. §.* Quod autem. Pro debitis regalibus probabile est, Clericum conueniri posse coram iudice laico, non de iure, vt tenet Ripol. *de iurisd. omn. iud. cap. 1. num. 17.* nam in cap. Nullus Clericus *11. quest. 1.* & in Tridentino *sess. 24. cap. 20.* Clericus in quacunq; causa, etiam civili, declaratur exemptus à iudicio sæculati, sed quia, vt ait Suarez *contra Reg. Angl. lib. 4. c. 14. num. 13.* bona regalia, quando conceduntur Clericis, censentur concessa sub hac conditione, quæ cum non sit per se mala, & voluntariè apponi poterit, seruanda erit, ex cap. *verum, de foro comp. & ex cap. verum, de cond. appos. part. 4. tractat. 1. resolut. 66.* In casu, quo Clericus coram iudice laico aliquid peteret contra laicum, reconueniri posset coram illo circa aliquid suam petitionem concernens: minimè verò circa rem nullam connexionem habentem cum petitione. Ita Ripol. *de iurisd. omn. iud. cap. 1. num. 125.* Quidquid contra videatur docere Viuius *tom. 1. decis. 49. num. 6. part. 4. tractat. 1. resolut. 65.* Nunquam verò reconueniri potest coram iudice laico de causa criminali, vel de spirituali, aut illi adnexa, vel propter naturam, quam in carcerari possit, aut si his contra Clericum affectata procurata fuerit, animo eum reconueniendi. Ita

noscere possit Clericũ in feudali bus? Pro executione instrumẽti guarentigati tempore, quo erat in saculo? Pro solutione gabellæ quãdo illam tenetur soluere? Aut debitis regalibus?

Potest quidẽ coram ipso reconueniri de causa civili habẽte conexio nem cum petitione. Nunquã verò de causa criminali, spirituali, vel illis adnexa

Ripol. ubi supr. ibid. §. Notandum est hic.

Et quando potest recoveniri, rē dēni dū est in principio litis.

28 Quando autem Clericus reconueniri potest coram iudice laico, reconueniri debet in principio litis, in ipsa litis contestatione, vel ante, aut statim post: quia causa conventionis & reconuentionis simul tractari debent. Ita Bonacio in Bull. Coen. disp. 1. quaest. 16. sed. 1. punct. 4. §. 6. num. 8. part. 4. tract. 1. resol. 61. §. 3. Et quia nūc in tali calu possit iudex laicus ferre sententiam contra Clericum; non tamen potest eum cogere ad soluendum, sed executio sententiae fieri debet per iudicem Ecclesiasticum: quia hic est actus iurisdictionalis. Ita Bonacio ibi & DD. communiter. Vnde curd legendus est Barbosa in l. si quis, ff. de iud. nu. 151. docet ex l. quadam, de iuris d. omni. iud. quod iudex competens ad condemnandum, sit etiam competens ad exequendum. Ibidem in fine part. 3. tract. 1. resolutione 4. Et part. 4. tract. 1. resolutione 7. Et obiter olim part. 2. tract. 2. resolutione 22. in fine.

Et si iudex laicus iudicet cōtra illū, non potest se sententiam exequi.

29 An verò iudex laicus possit cognoscere de causa possessoria beneficii inter duos Clericos, vel quando reus est Clericus? Affirmat Sess. de iurib. cap. 8. §. 3. nu. 16. & alij. Primum ex consuetudine multorum Regnorum. Secundò, quia laicus cognoscit de facto ex cap. decernimus, de sentent. excomm. in o. possessio autem magis est facti, quam iuris, cap. cum Clericum, nostris, de concess. prabend. Tertiò ex cap. vlt. & c. petimus, de iudic. Sed contrarium tenendum est cum Valboa & Villafante in cap. decernimus, de iudicis. illa nu. 95. hoc 184. & alijs, nam possessio beneficii est causa Ecclesiastica. Tum, quia beneficium Ecclesiasticum siue canonica institutione obtineri nō potest. Tum etiam irrefragabili argumento: quia habens titulum beneficii si possessionem litigiosam pecunia redimit, committit simoniam, ex cap. de iudic. et. 1. de simon. & gloss. 1. ibi, ergo possessoria beneficii est Ecclesiastica; quia simonia non committitur, nisi in causis spiritualibus, & illis adnexis, ex cap. qui studet, quia Clerici, de iure pass. Idem docet

Iudex laicus nō potest cognoscere de possessoria beneficii inter duos Clericos, vel contra Clericum.

30 Clericus ab emptore interpellatus ad defendendum, ne a teo cur illum defendere coram iudice laico, nam sic confearit in iud. com. laicum, dum ab illo citatur, hoc exequitur, & non iacetur ad defendendum, quod tan cap. p. o. habetur in cap. si diligente de foro comp. ita Martha de iuris d. part. 4. cent. 1. cap. 35. nu. 21. contra Couarruiam praef. 99. cap. 8. num. 3. Cuius sententia procederet, quando talis Clericus coram suo iudice denegatus, vellet de illius licentia coram laico emptorem defendere part. 4. tract. 1. resol. 23.

Rota Romana coram Penna die 1. Decembris 195. Ad primum argumentum supra adductum, respondeo cum Palao tom. 1. tractus. 12. disputat. vnic. punct. 7. num. 4. Regnorum consuetudines approbandas esse. & paul. glo. Summi Pontificis insistantur, quod Regi G. Illiam a Leone X. concessum fuit, ut tunc Boetius decis. 4. §. 1. Ad secundum iudicem laicum agnoscere factum, existat: sicut deo, quod in postico calu deficiat. Ad tertium causa apprehensio in possessione beneficii peruenit ad ius & iudicium, cuius iudex est directus iudex. Ad tertium, cap. in de iud. agere de temporali iurisdictione, & non inter Clericos. In cap. vlt. de iur. cog. noscere Ecclesiasticum, impositum auxilio brachij secularis part. 3. tract. 1. resol. 23.

31 Iudex laicus non potest extrahere reum ab Ecclesia sine licentia Episcopi, quando notorie conitar, immunitate non gaudente. Et de hoc post Con. Gregor. non est dubium. Ita Laza gaudens rursus de Blas. questione 5. numero 21. & immunitate Genuesis caput 17. numero 5. affirmans, se ab Ecclesia decisis esse in Curia Archiepiscopi. Neapol. part. 1. tract. 1. resolutione 14. Et etiam Episcopi parte 4. tract. 1. resol. 4. Imò si seps satellites, vel alij, vi aut dolo, absque iudicis mandato reum ab Ecclesia extraherent, non possit iudex laicus eum illum agere; quia reus ille est affectus pro Ecclesia dolo, aut vi spoliata, & tenetur sic semper, ante eū hoc conete, sicut res restituere factus Praeterea Bulla interrahant ca. Ecclesia.

32 Iudex laicus non potest extrahere reum ab Ecclesia sine licentia Episcopi, quando notorie conitar, immunitate non gaudente. Et de hoc post Con. Gregor. non est dubium. Ita Laza gaudens rursus de Blas. questione 5. numero 21. & immunitate Genuesis caput 17. numero 5. affirmans, se ab Ecclesia decisis esse in Curia Archiepiscopi. Neapol. part. 1. tract. 1. resolutione 14. Et etiam Episcopi parte 4. tract. 1. resol. 4. Imò si seps satellites, vel alij, vi aut dolo, absque iudicis mandato reum ab Ecclesia extraherent, non possit iudex laicus eum illum agere; quia reus ille est affectus pro Ecclesia dolo, aut vi spoliata, & tenetur sic semper, ante eū hoc conete, sicut res restituere factus Praeterea Bulla interrahant ca. Ecclesia.

piant, in carcerant, quæ verba dissonant
intelligenda sunt, id est capiant, vel cap-
tum in carcerant. Et tandem Bulla Greg.
excommunicat attentantes aliquid dõ-
tra, vel præter eius formam, qualis est
iudex, qui reum sic extrajudicium Ecclie
non restitueret. Ita Gouentis affirmas,
ita practicum esse Neapolitanæ casu cu-
iusdam ad hanc partem, i. tract. 1. ref. 16. &
part. 4. tract. 1. ref. 102. Si vero ipse extra-
heret de licentia Episcopi iudicantis;
non gaudere, & postea constaret, gau-
dere, teneretur ipse iudex reum restitu-
ere; quia constat debitam illi esse immu-
nitatem, quæ adhuc seruari potest. Ita
Martinus ref. quæ. 1. c. 1. 75. num. 2. part.
4. tract. 1. ref. 14. & 97.

Sicut etiam
si extrahat
eum licentia
Episcopi in
iudicantis non
gaudere, si
postea con-
stat gaude-
re.

An iudex
laicus sit co-
petens in co-
trouersis
Confratris
vitarum
laicorum?

32. Confraternitas confraternitatum,
an scilicet quis sit recipiendus vel non;
vel an sit bene, aut malè cancellatus, vel
ad gubernationem canonice electus, &
similes, ad iudicem Ecclesiasticum spe-
ctant. Ita Crassus de off. Cler. off. 1. num. 613.
Quæ tamen ait, quod, quando duæ Con-
fraternitates litigant in processione de
precedentia, iudex competens est lai-
cus. Sed hoc, ait Barbosa de pot. Episc. part.
2. alleg. 78. num. 41. quamuis tolerabile
sit, cum agitur de possessorio, extra il-
lud ramentum non est admittendum. p. 3. tr.
1. ref. 70.

Iudex lai-
cus non po-
test facere
inuentarium
honorum
Episcopi de-
functi.

33. Iudex laicus non potest, Tacere
inuentarium bonorum Episcopi in illius
morte: quia tam mortuus, quam succes-
sor, est Ecclesiasticus. v. g. Episcopus eli-
gendus, & Ecclia, vel Camera Apostoli-
ca, quæ quædam sunt personæ exemptæ
à iurisdictione laici. Ita Barbosa de iur.
Pont. lib. 1. c. 8. nu. 83. contra Gutierrez
pract. qq. lib. 2. quæst. 19. n. 1. p. 4. t. 1. ref.
110.

Non potest
punire lai-
cos hereti-
cos.

34. Iudex laicus non potest punire
laicos in causis pertinentibus ad Tabu-
nal Ecclesiasticum. Et sic in primis non
potest punire laicum hæreticum, vel A-
postatam, etiam si agatur de quæstione
facti, cap. ut Inquisitionis, §. probemus,
de her. in 6. vbi non distinguitur de quæ-
stione facti vel iuris, & vbi lex non di-
stinguit, neque nos debemus distingui-
re, cum præsertim agatur præ iudicium

Ecclesie Tuschus to 4. v. Iudex Ecclesia-
sticus, concl. 446. nu. 4. & alij contra Pere-
gram de manu regia ar. 11. num. 175. part. 3.
ar. 1. ref. 2. & part. 4. tr. 1. ref. 58. Et eadem
ratione non potest punire apostasiam à
fide, etiam cum agitur de facto: quia
apostasiam à fide non distinguitur specie
ab hæresi. Et contraria sententia Perci-
xæ de manu Reg. part. 2. c. 74. n. 3. non est
probabilis; quia est contra cap. ut Inqui-
sitionis, sup. cit. Ita Felinus in c. cum sit, num.
1. de foro comp. & alij part. 4. ref. 13.

Apostasiam

35. Item non potest iudex laicus pu-
nire laborantes in die festo contra coru-
statum, si habuerint licentiam Epif-
copi, quia hæc causa ex Sacris Canoni-
bus est merè spiritualis, & ad Ecclesiasti-
cum pertinet, vt declarauit Sacra Con-
gregatio Cardinalium apud Megalium
conf. 97. num. 2. & docet Homobonus p. 3.
tr. 15. c. 7. quæst. 17. ref. 3. part. 4. tract. 1. ralo-
lut. 94.

Aut labora-
tes in die so-
suo cum li-
centia Epif-
copi

36. Item de iure Canonico non po-
test se intromittere in executione legati
pij. Vide W. Legatum num. 12.

Nec potest
se intromit-
tere in exe-
cutione le-
gati piij.

37. Iudex laicus excommunicatus de-
nunciatus inualidè mundus exerceat, & o-
mnia eius acta iurisdictionalia sunt irri-
ta. Ita DD. communiter sic colligitur ex
cap. presidentes de hereticis in 6. vbi datur
potestas iudici laico excommunicato, vt
in aliorum defectu, ad instantiam Or-
dinarij contra hæreticum procedat, quam-
vis inualidè potestatem Pontifex supponit
per excommunicationem impeditam
esse. Vide Turrianum lib. 2. disp. 14. aub. 1.

Iudex lai-
cus excom-
municatus
denuncia-
tus, actus
iurisdictioni-
alis inuali-
de exerceat.

38. Hanc sententiam probat ex consensu
& consuetudine Eccl. sic & colligitur ex
c. penult. de vit. 15. quæst. 6. vbi subditi ab-
soluuntur ab obligatione obediendi su-
perioribus excommunicatis, part. 5. tra-
9. ref. 108. Aducæ etiam, quod si secundum
opinionem probabilem declaratur ab
Ecclesiastico in excommunicationem
incursum, tenetur se habere pro excom-
municato, licet habeat opinionem pro-
babilem, quod non incurrit, vt
diximus V. Excommunicati-
onis num. 64.

Etiam ha-
beat opinio-
nem proba-
bilem de
nullitate
censuræ.

NVDI-

